

JOSO ZIDARIC:

Gašperček pride k tebi na dom!

V predlanskem, XXIX. letniku »Zvončka« si čital izvorno pravljlično lutkovno igro g. Mitje Šviglja, »Gašperjev junaški čin« v šestih slikah, in se naslajal ob njeni pestri in zanimivi vsebini. Hvaležen si bil pisatelju, da te je za kratek čas povedel v kraljestvo palčkov, v njih čudovito deželo.

Že takrat ti je šlo po glavi, kako bi uprizoril doma podobno igro, da bi očka in mamica ter brati in sestre gledali zanimive prizore take pravljlične igre in hvalili tvojo izvrstno odrsko opremo in izborno prednašanje.

Bržčas si celo sanjal o vsem tem in neizmerno si bil zadovoljen in ponosen, ko si meril korake po stopinjah škratov in drugih pravljličnih junakov. Tvoje mlado srce si je večkrat zaželelo izpolnitve te vroče želje.

Da ti bo ta želja, hrepeneča po čarobnih doživljajih pestre pravljice, tudi izpolnjena, naj ti služijo nastopna navodila, kako si lahko poceni sestaviš lutkovno gledališče za domačo uporabo, dokler si ne boš sam priredil gledališča za lutke na žici in nitkah.

Ustroj takega malega odra ti še ni znan iz enostavnega razloga, ker nisi še nikdar imel prilike prisostvovati slični predstavi. To pa še ni nič hudega!

Vse, kar je potrebno, boš takoj zvedel iz naslednjih preprostih vrst. Pazno jih prečitaj! Potem pa kar brž naredi trden sklep: Postavim si doma takle oder, kot sem pravkar o njem čul, in sicer kar kmalu, sebi v zabavo, drugim v razvedrilo.

Tako ti bo dana prilika, da preizkusiš na pravljlicah lastne sanje in domišljijo. Lahko boš popeljal lutke iz svoje domače delavnice v kraljestvo vil in škratov, dobrih in hudobnih bitij, v deželo velikanov in pritlikavcev, junakov in trpinov, v čarobne vrtove raznih črnošolcev in čarovnikov, dalje v svet, ki je stoletja rasel v orientalskih pravljicah »Tisoč in ene noči«.

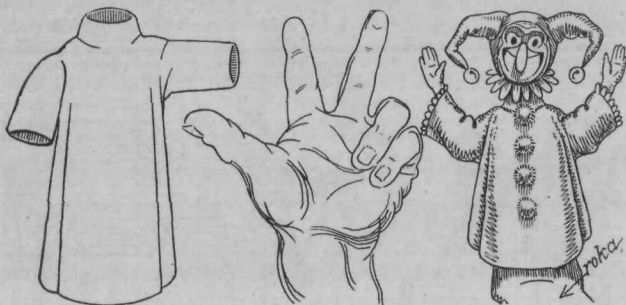
Prikazal boš vse naše povesti, vse naše narodne junaške pesmi, ki divijo ves svet zaradi svoje globoke, pestre vsebine, in vse naše narodne pripovedke; upodobil boš vso bol in borbo naših junaških pradedov proti krvooločnemu Turčinu. Z eno besedo, pokazal boš vso našo slavno preteklost od kraljeviča Marka in kralja Matjaža tja do slavnih junakov in borcev za naše ujedinjenje izpod tujega barbarskega robstva.

V mračnih zimskih večerih, ko zunaj pritiska mraz, ti bo mogoče v topli prijazni sobi predvajati znancem to, kar si dosegel z lastno pridnostjo, vztrajnostjo in spretnostjo.

Za domačo uporabo so tedaj najbolj pripravne lutke na prste, ki prednjačijo pred onimi na žici in nitkah po svoji gibljivosti in prožnosti. Take lutke morejo kar z rokami prijemati razne predmete, saj te roke gibljejo tvoji lastni prsti.

Glave lutk si izgotoviš po svojem preudarku sam iz kita, repe, krompirja, kostaanja, korenja, jabolk itd. V repo najprej zvrtaš luknjico, vtakni vanjo kazalec. Nato izrezlaj na sprednjem delu oči, nos in usta, jih primerno pobarvaj z akvarelnimi barvami in jim daj še potrebno obliko in lesk. — Glava je tako izgotovljena.

Sedaj je napočil čas, da se izuriš še v frizerski umetnosti. Iz bombaža ali morske trave, ki jo prej primerno pobarvaš, pripravi lase, brado in brke. Na glavo lutke postavi še klobuk s perjanico ali pa čepico, na nos pa recimo še naočnike, ako predstavlja lutka učitelja ali pa zdravnika. — Glavno delo na glavi je s tem opravljeno.

Nato se lotiš izdelave obleke. To izgotoviš tako dolgo, da ti pride do komolca in sicer zaradi tega, ker se pri igri lahko kdaj izpozabiš, da dvigneš roke malo preveč čez spodnjo odrsko desko. Izgotovljeno obleko pa položiš na tri prste desne ali leve roke. Kazalec vodi glavo, palec in sredinec pa gibljeta roki lutke.

Nič ni potem lažjega kakor določiti prostor za oder. Najboljše mesto je vsekakor med vrati. Zabij najprej dve vodoravni latvi, nato pa še drugi dve v navpični legi v primerni razdalji. Zgornje in stranske odprtine zakrij s prtom ali z odejami. Še ena zavesa med navpičnima latvama in oderček z zastorom je gotov. Prav preprosto, kajne?

Ne smeš pa pozabiti seveda na ozadje, ki predstavlja sceno, recimo gozd, polje, mesto, skale, morje ali kaj takega. V primerni razdalji od predodnja proti igralcem pripravi torej še dve vodoravni latvi, na kateri pritrdiš primerno ozadje. Spredaj, pred spuščnim odrskim zastorom, sede poslušalci.

Spodaj, med predodnjem in ozadjem, pa je mesto za te in tvoje sodelavce, ki so že pripravljene za nastop z lutkami v rokah. Igralec se še potruji, da pred vsakokratnim dvigom zastora pogleda v svojo vlogo.

Zvonček naznani pričetek predstave.

Ko dvigneš zastor, se gledalcem prikaže mesto, kjer se bo vršilo dejanje. Zaradi tega je potrebno, da si naslikaš na papir ali na lepenko ozadje, ob straneh pa še dvoje kulis. Na primer: prizor se vrši v gozdu. Rabiš potem takem ozadje in dvoje stranskih slik, ki predstavljajo gozd.

Lutke premika, kakor rečeno, tvoja roka. S kazalcem giblješ glavo, s prsti pa ravnaš kretnje lutkinih rok. Pri takih lutkah nog sploh ni videti.

Vso pažnjo posveti vzorne-
mu prednašanju. Od tega je
namreč odvisen* dobršen del
uspeha. Že v šoli te je gospod
učitelj pred deklamiranjem ka-
ke pesmi opominjal: »Govori
počasi, glasno in razločno.«
Isto pravilo velja tudi tu v
polni meri. Vaja v lepem, toč-
nem prednašanju ti bo v živ-
ljenju vedno koristila. S čisto
in jasno izgovorjavo besed se
boš tudi drugod bolje uvelja-
vil kot s površno in nerazločno.

Če se v prostem času po-
svetiš tovrstni zabavi, boš
kmalu na sebi ugotovil napre-
dek v spretnosti pri izdelova-
nju raznih glav, oblek, kulis in
drugih za lepo opremo potreb-
nih predmetov. Tvoj govor bo
s točnim prednašanjem samo
pridobil na spretnosti in jedr-
natosti, da se boš vedno znašel
v še tako kočljivem položaju
in si vselej pomagal iz vsake
zadrege.

Tvoje srce se bo obenem
požlahntilo s podajanjem značajev raznih pravljичnih oseb. Naučil se boš
pravilno in jasno smisliti, razločevati, kaj je dobro in kaj je zlo, kaj je
resnica in kaj laž. Skratka, spoznal boš vse one dobre lastnosti, ki bi morale
dičiti slehernega človeka, slabe pa boš grajal in opustil.

Poleg vzgoje doma in v šoli ti bo še neskončno kraljestvo sanj popol-
nilo resnično in pravo vzgojo. Še odrasel se boš rad spominjal lepih uric,
ki si jih preživel med lutkami v pravljичnem nastroju.

Pač prav je trdil veliki angleški pesnik Byron, ki je dejal: »Kdor ne
ljubi lutk, nima zmisla za življenje.«

Na Cvetno nedeljo.

Z oljkovo vejo, božanco,
smo danes prišli pred monštranco.
Mašnik, le vse blagoslovi,
da bodo veseli nam dnovi!

V hiši naj kruh bo in vino,
brinj – ta ozdravi živino,
oljko pa v hudi uri zažgemo,
da se strele nebeške otmemo.

V. A.